

Drieluik: De herdenking op Fort Rhijnauwen, de achtergronden

Jan van Dijk: 'Het was altijd op een donderdag'

BUNNIK - Vandaag de dag weten we allemaal dat er tijdens de Tweede Wereldoorlog op Fort bij Rhijnauwen mensen zijn vermoord door de Duitse bezetters. Maar hoe ging dat dan? Hoe vaak gebeurde dat, wat merkten de burens ervan en waar werden de lichamen naartoe gebracht? Dat zijn vragen waar niet iedereen het antwoord op weet. De antwoorden maken de geschiedenis concreter.

Hans Nap uit Bunnik is gepensioneerd onderwijzer en verdiept zich al jaren in de geschiedenis van het fort. "Fort bij Rhijnauwen werd van het najaar 1942 tot het voorjaar van 1944 door de Duitse bezetters gebruikt als fusilladeplaats. Er zijn minimaal 52 mensen omgebracht, maar dat zouden er meer kunnen zijn. Sommige gegevens zijn kwijtgeraakt." De namen van de gevlenden staan op de gedenkstenen van het monument.

Brieven

Alle mensen die op Fort bij Rhijnauwen omgebracht zijn tijdens de oorlog, zaten eerst in de gevangenis aan de Gansstraat in Utrecht, wat later het Pieter Baan-centrum werd. Hans: "Daar zat ten tijde van de Tweede Wereldoorlog het Kriegsgericht, de Duitse oorlogsrechtbank. Sommigen schreven een afscheidsbrief." Hans Nap heeft een aantal van die brieven in zijn bezit. Een van de brieven is Piet (om privacy redenen laten we de achternaam achterwege). Hij schrijft aan zijn moeder en verloofde dat hij niet heeft gehoord dat binnen een aantal uur zijn vonnis voltrokken zal worden.

Vanaf de Gansstraat werden de veroordeelden naar Fort bij Rhijnauwen gebracht om - afgeschermd van de buitenwereld - geëxecuteerd te worden door de Duitsers. Die afscherming werkte niet helemaal, zo weet Jan van Dijk (83). Hoewel aan het zicht onttrokken door de wallen rond het fort, wisten omwonenden wel degelijk wat daar gebeurde. Van Dijk woonde in de oorlog op de boerderij naast het fort en hij woont er nu nog. Op de vraag of hij zich iets kan herinneren van die executies op het fort, is hij duidelijk: "Ik weet het nog als de dag van gisteren."

Jan van Dijk woonde naast het fort in de oorlog en herinnert zich de schietsalvo's als de dag van gisteren. Foto: Agnes Corbeij

"Ze schoten over de bult grond heen en dan hoorden wij de kogels fluiten over het dak."

Salvo

De oom van Jan van Dijk stond op de markt in Utrecht. Van Dijk: "Hij kwam hier om 7.00 uur 's morgens zijn koopwaar halen. Soms waarschuwde hij ons. Dan zei hij: 'Straks hoor je een salvo vuur.' Dat was altijd op een donderdag. Dan had hij drie militaire auto's gezien die het terrein van het fort op kwamen. Een met soldaten, een met burgers en een met kisten. Een half uur nadat ze het fort opreden, werd er geschoten."

De boerderij van Van Dijk ligt pal naast het fort. De boerderij en de fusilladeplaats werden gescheiden door een grote aarden wal. Maar de kogels bleven niet altijd binnen de wallen van het Fort. Van Dijk: "De soldaten schoten in de richting van de boerderij. Er waren altijd een paar Duitsers die niet wilden doden en die schoten omhoog. Ze schoten over de bult grond heen en dan hoorden wij de kogels fluiten over het dak." Toen het dak vernieuwd werd, zijn er kogels teruggevonden.

Palen

De mensen die gefusilleerd werden, mochten kiezen of ze wel of

geen blinddoek om wilden. Ze werden vastgebonden aan houten palen. Die drie palen stonden er na de oorlog nog, vol kogelgaten. Op die plek staat nu het monument.

Een uitvaartondernemer was belast met het afvoeren van de kisten. Hans: "In de archieven is vaak te vinden dat deze mensen zijn overleden in Velsen. Dat komt omdat ze daar werden gecremeerd. Op een plek waar men de namen van de slachtoffers niet kende. De as ging naar Duitsland. Na de oorlog bleek dat de bussen bewaard waren op Duitse begraafplaatsen. De meeste bussen zijn uiteindelijk bij de nabestaanden terecht gekomen."

Herdenking

Jan van Dijk heeft alle herdenkingen op Fort Rhijnauwen bezocht, regelmatig zat hij op de eerste rij. "Ik ben nog een van de weinigen die het bewust hebben meegemaakt. De herdenking is door de jaren heen steeds drukker geworden. Dat is een goede zaak. Wat daar gebeurt is, mag niet vergeten worden." (AC)

Monument op Fort bij Rhijnauwen

Elk jaar weer wordt de dodenherdenking op Fort bij Rhijnauwen massaal bezocht. Door Bunnikers die stil willen staan bij het feit dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, door Utrechters die een keer een bijzondere locatie willen bezoeken op dit plechtige moment en door nabestaanden, die iemand herdenken die op Fort bij Rhijnauwen werd gefusilleerd in de Tweede Wereldoorlog.

Elk jaar worden de namen van de gefusilleerden opgelezen. Maar wie waren zij? Hoe kwamen zij hier terecht? En hoe ontstond het monument waar dit jaar alweer de zeventigste verjaardag van de bevrijding wordt herdacht? Op deze en andere vragen willen we antwoord geven in een driedelige artikelserie. In de eerste aflevering gaan we in op de fusillades zelf. Hoe ging dat? En wat merkten omwonenden ervan?

Feestelijke uitreiking op 20 april

Genomineerden Bronzen Uil bekend

ODIJK - De genomineerden voor de Bronzen Uil 2015 zijn bekend gemaakt. Dit jaar is het thema hulp aan vluchtelingen. Uit de voordrachten zijn 3 kandidaten geselecteerd, te weten: het intercultureel eethuis; mevrouw Hermy Castelijns; en het team maatschappelijke begeleiders van Vluchtelingenwerk. De prijs wordt op maandag 20 april feestelijk overhandigd.

De genomineerden doen waardevol vrijwilligerswerk doen op het gebied van vluchtelingenwerk, te weten. Het Intercultureel eethuis is een laagdrempelig initiatief van het voormalige 'Samenspraak' waarbij vluchtelingen, hun maatschappelijk begeleiders, taalcoaches en andere belangstellenden elkaar ontmoeten en samen eten. Mevrouw Hermy Castelijns is al heel lang actief bij de maatschappelijke begeleiding van vluchtelingen. Het team van elf maatschappelijke be-

geleiders van Vluchtelingenwerk-Samenspraak Bunnik begeleiden vluchtelingen bij allerlei praktische zaken, bij het wegwijs maken in de Nederlandse maatschappij en de integratie in de gemeente Bunnik.

Met deze wisselprijs zet het bestuur van de lokale politieke partij Perspectief 21 in Bunnik alweer voor de zestiende keer vrijwilligers in het zonnetje. De prijs is een aanvliegende bronzen uil op een sokkel. Het afgelopen jaar was die in het bezit van de vrijwilligers van Speel-o-theek Wobbel, voor het jarenlange enthousiasme waarmee de Speel-o-theek is uitgegroeid tot een begrip voor spelen in Bunnik.

U bent van harte uitgenodigd om de feestelijke bekendmaking mee te maken. Op maandag 20 april bent u vanaf 20.30 uur welkom in het Dorpshuis, Rijneland 7 in Odijk. De uitreiking zelf start om 20.45 uur. (KJ)

Ingezonden Brief

GROENTJE

Renovatie kruising N229/Singel weggegooid geld?

Gisteravond was ik in een andere functie aanwezig bij een informatieavond voor bewoners die dicht bij de kruising N229/Singel wonen. Met enige verbazing hoorde ik het verhaal over de reconstructie van deze kruising.

Gedeputeerde Staten zouden jaren geleden al besloten hebben tot deze reconstructie. De reden is de rij auto's die er 's ochtends vroeg staat op de Singel die zich moeten zien in te voegen tussen het verkeer van Wijk bij Duurstede richting Bunnik. De kruising wordt verhoogd en er komen stoplichten. De bushaltes worden verplaatst en ga zo maar door. Dat alles voor een probleem dat er alleen 's ochtends kort tijdens de ochtendspits is. Het grootste gedeelte van het fileverkeer gaat rechtsaf richting Utrecht.

Hoeveel gaat deze reconstructie kosten en is er geen goedkoper alternatief is? Ik denk van wel. Maar misschien zie ik wat over het hoofd.

Maak vanuit de Singel 2 voorsorteerbanen. Volgens mij liggen die er al. 1 baan voor linksaf richting Wijk bij Duurstede en rechtdoor richting parallelweg en 1 baan voor rechtsaf richting Bunnik. Vervang vanaf de kruising de busbaan richting Bunnik door een gewone rijstrook met doorgetrokken streep (die is er ook al). Hierdoor kunnen de 2 rijen auto's onafhankelijk van elkaar blijven rijden tot ongeveer 500 meter verderop waar de busbaan toch al overgaat in een gewone rijbaan. Wat moet hiervoor worden gedaan: voorsorteerpijlen op het wegdek plaatsen, teksten Busbaan verwijderen en 500 meter verderop de doorgetrokken streep van de busbaan verwijderen.

Ik begrijp dat 2e helft 2015 de reconstructie moet worden uitgevoerd. Is dit nog te stoppen? De geplande reconstructie kost vast bakken geld. Het alternatief kost maar een fractie daarvan. In deze crisistijd kunnen we het gemeenschapsgeld beter gebruiken!

En mocht het alternatief toch niet het gewenste resultaat hebben dan kan er altijd nog duur worden gereconstrueerd.

Eef Goes, bewoner Odijk

't Groentje vroeg wethouder Rob Zakee (Mobiliteit) om een reactie: "De provincie Utrecht gaat deze zomer het kruispunt N229 - Singel in Odijk veiliger en beter maken. Om de veiligheid te vergroten brengt zij daar verkeerslichten aan. Ook creëert zij op het kruispunt meer ruimte, zodat het

verkeer daar beter doorstroomt. Ik ben blij dat een echt gevaarlijke situatie wordt opgelost", stelt Rob Zakee. "Al jaren is bijvoorbeeld in de ochtendspits sprake van veel onveilige situaties op het kruispunt", weet Zakee. "Na veel gesprekken heeft Gedeputeerde Staten oktober vorig jaar voor deze oplossing gekozen. Ik was en ben daar blij mee omdat die voor een veel veiligere situatie zorgt."

Vooral in de ochtendspits is er zoveel autoverkeer op de N229 dat auto's die vanaf de Singel komen, maar moeilijk op de provinciale weg kunnen komen. Wachtende auto's blokkeren bovendien geregeld de busstrook. Fietsers en voetgangers kunnen op hun beurt weer vanwege de vele wachtende auto's de Singel moeilijk oversteken. Dit alles zorgt voor grote onveiligheid. Verkeerslichten lossen die situatie op.

De provincie vergroot meteen ook de capaciteit van het kruispunt, door de doorgaande opstelstrook vanuit zuidelijke richting te verdubbelen. Daardoor kan het kruispunt straks meer auto's aan. Dat is ook van belang omdat de verwachting is dat het verkeer op de provinciale weg de komende jaren toeneemt. Zakee: "De reconstructie is een zaak van de provincie. Maar de gemeente heeft vanaf het eerste begin meegedacht en aangedrongen op een snelle oplossing. Er zijn allerlei varianten besproken. Voor- en nadelen zijn afgewogen. We hebben ingestemd met de vorig jaar oktober gekozen oplossing. Omdat die voor een betere doorstroming en voor grotere veiligheid zorgt. Dat laatste stond en staat voor mij voorop."

De werkzaamheden gaan medio augustus van start en duren zo'n zes weken. In die periode zal het kruispunt gedurende één weekend worden afgesloten om de laatste deklaag aan te kunnen brengen. (KJ)

Verkeerde datum

ODIJK - In het persbericht van vorige week over maatschappelijk werk in De Huiskamer van Odijk stond een verkeerde startdatum vermeld. Vanaf vandaag 15 april is elke veertien dagen in de even weken een maatschappelijk medewerker aanwezig in het Dorpshuis, van 10.00 tot 11.00 uur. De eerstvolgende keer na vandaag is dus 29 april.

Concert in Witte Kerkje

ODIJK - Op zaterdagmiddag 18 april geeft om 16:00 uur de Traversagroep Les Áges in het Witte Kerkje in Odijk een concert van ongeveer een uur. De toegang is gratis, na afloop collecte voor een vrijwillige bijdrage. Gespeeld worden werken uit de barok op oude instrumenten en vocaal ondersteund door de sopraan Josée Ryan.

'Des hommes et des dieux' in Filmhuis Odijk

ODIJK - Gebaseerd op het waar gebeurde drama uit 1996 waarbij zeven Franse monniken gedood werden door terroristen, neemt regisseur Xavier Beauvois de kijker mee in een emotioneel maar tevens hoopvol verhaal over het vasthouden aan waarden en vreedzaam samenleven van religies. Of, zoals de Fransman de film zelf zou opsommen: over liberté, égalité en fraternité.

Vrijdag 24 april om 20.00 uur in de Schoudermantel in Odijk. Kaarten kosten 6 euro en zijn in Odijk verkrijgbaar bij Slijterij Barrique. In Bunnik bij Eat&Joy. In Werkhoven bij bakkerij Sjaak Doeleman. Wilt u op de hoogte blijven van de geplande films? Meldt u aan voor de mailinglijst via info@filmhuisodijk.nl - zo krijgt u als eerste bericht! Kijk ook op www.filmhuisodijk.nl